

ASPECTELE SOCIALE ALE INVESTIȚIILOR DURABILE: REALIZĂRI SI PERSPECTIVE

Angela TIMUȘ¹

*Doctor în șt. economice, conferențiar,
INCE, Republica Moldova
ince.timush@gmail.com,*

Andrei TIMUȘ²,

*Cercetător științific, INCE, Republica Moldova
andrei.timush@gmail.com*

Abstract

The 2030 UN Agenda for Sustainable Development has set goals to contribute to sustainable development, promoting the environment and social welfare values. Programs and instruments have been set up for sustainable investment to ensure an adequate financing process and calibrated to sustainable principles. Sustainable investment in the context of financing projects and / or programs designed to contribute to sustainable growth includes a new dimension of investment, both conceptually and methodologically. The EU regulatory framework in the field of sustainable financing, the definition of sustainable investment and the taxonomy relevant to these types of investments, has been adopted and developed in several dimensions. The paper will highlight social aspects of sustainable investment, findings on sustainable investment trends and policies.

Key words: *investments, sustainable development, socially responsible investment, social welfare*

JEL Classification: *Q01, Q56, P45*

Lucrarea este elaborată în cadrul proiectului Programului de stat "Perfecționarea mecanismelor de aplicare a instrumentelor inovatoare orientate spre creșterea durabilă a bunăstării populației Republicii Moldova" (cifrul 20.80009.0807.29).

1 ID ORCID 0000-0002-2556-3198

2 ID ORCID 0000-0002-7010-6703

Introducere

Dezvoltarea durabilă, ca ținta progresului socio-economic, a devenit mai stringentă pentru întreaga comunitate, în special, după criza pandemică și cea economică, declanșată în anul 2019. Obiectivele strategice de creștere și dezvoltare ale statelor, adoptate în cadrul Conferinței ONU (RIO + 20) pentru dezvoltare durabilă (Conferința ONU, 2012), sunt orientate spre bunăstarea oamenilor și a planetei în întregime, generând condiții și provocări noi în abordarea structurii economice și sociale, reconfigurează și chiar modifică concepțiile economice, politicile, mecanismele de transmisie și instrumentele economice. Investițiile, în această ordine de idei, și-au extins latura tradițională (Vasilescu I., Românu I., 2000), acoperind, în prezent, domenii care vizează societatea, bunăstarea, incluziunea socială, fiind integrate congruent aspectului de mediu și tehnologii (Zaman Gh., 2003). Termenul de investiții durabile este tot mai mult întâlnit în documentele de politici ale multor țări, studii și cercetări, rapoarte ale organizațiilor internaționale și ale autorităților naționale care propun promovarea economiei circulare la nivelul întregii societăți, amplificarea și dezvoltarea finanțării durabile, implementarea de noi instrumente și modele durabile de business. Cercetările și expertizele permit dezvoltarea cadrului normativ și de politici în domeniul social, de mediu și al infrastructurii durabile, totodată, fiind monitorizat și comensurat cu procesul de finanțare durabilă, pentru a interveni cu recomandări și soluții echilibrate de asigurare a rezilienței societății și economiei la schimbările mediului.

1. Sinteza literaturii

Economiștii, încă în secolul al XIX-lea, au recunoscut că consumul neechilibrat și inadecvat de resurse ar putea avea un impact negativ asupra mediului, provocând reducerea resurselor și ar afecta grav omul și societatea (Malthus, 1798). Teorii și studii care vizează noua abordare de dezvoltare a societății sunt promovate cu insistență de savanții economiști în secolul trecut (Georgescu-Roegen N, 1996), fiind dovedite principiile fundamentale ale paradigmei de dezvoltare durabilă. Tot mai multe studii recente și cercetări remarcă rezultatele socio-economice manifestate de schimbările climatice și imperativul schimbării paradigmei (Stiglitz J., Sen A., Fetossi J.P, 2010), profilul economic bazat pe modele de afaceri durabile centrate pe om (Morioka S., 2016), modele sustenabile de business în industrii (Wells P., 2013), politici relevante de finanțare a mediului (Linnenluecke M.K., 2016),

potențialul finanțării private pentru mediu (Clark R., Reed J., Sunderland T., 2018) inclusiv instrumente fiscal-bugetare (Peters S., 2012) necesare și acest sens. Implicațiile finanțării durabile asupra societății, contribuția finanțării durabile la creșterea bunăstării și incluziunii (Hill J., 2020) este evidențiată, în special, prin optica investițiilor ESG – în mediu, sectorul social și guvernanta.

2. Metodologia cercetării și date

Lucrarea are la bază metodele de analiză conceptuală și normativă a noțiunilor de investiție durabilă, investiții de mediu, sociale și guvernanta, finanțare durabilă pentru o trasare a unor particularități sociale ale acestora și clarificare a metodelor de finanțare care au fost dezvoltate pentru a asigura efectele sociale și fortifica principiile bunăstării.

3. Efectele economice și sociale ale crizei pandemice

Raportul ONU privind obiectivele de dezvoltare durabilă, 2021, a remarcat prejudiciul major al crizei pandemice care a afectat grav țările și oamenii, precum și impactul asupra rezultatelor realizate pe ODD. Șocul care a urmat după restricțiile fără precedent a condus la un colaps pentru o perioadă în activitatea piețelor de capital și a burselor, precum și la întreruperea fluxurilor și lanțurilor logistice de aprovizionare, iar o mare parte din antreprenorii și a populației ocupată a fost nevoită să înceteze activitatea, ceea ce a condus întreaga lume la un impas social și economic. Examenul de rezistența nu a fost susținut de toți. Deși bursele și unele activități au revenit în albie, efectele studiate privind reziliența firmelor în cazul unor crize neașteptate (Pejman Abedifar, 2021) au arătat că efectele manifestate sunt diverse, și nu depind de implicația socială și de mediu a firmelor (ESG), de poziția bună ocupată în ratingurile ESG și nici cotarea bursieră nu a fost un criteriu pentru performanța și rezistența firmelor.

Cu mici excepții, business-ul a rezistat în țările care au venit cu un suport guvernamental consistent. Efectele resimțite de populație au fost și încă sunt dure: a crescut pentru prima dată în peste două decenii sărăcia extremă globală, sute de mii de oameni au suferit de foamete cronică și au nimerit în sărăcie extremă, amenințările de sănătate publică a limitat accesul la serviciile de sănătate pentru bolnavii cronici, copii flămânzi, ramași fără educație și limitați în comunicare (ONU, 2021). La fel, a exacerbă și extins inegalitățile între păturile sociale în țări și între țări, inclusiv și prin

distribuirea diferită a vaccinilor. Totodată, problemele legate de schimbările climatice, biodiversitatea și poluare au persistat, iar unele chiar s-au accentuat.

Experții menționează că dacă țările avansau mai mult în obiectivele durabile stabilite prin politici, o mare parte din efectele provocate adverse puteau fi reduse. În primul rând, dezvoltarea nesatisfăcătoare a *digitalizării și accesului la informație* au dezorientat autoritățile responsabile, instituțiile și guvernarea în sistematizarea și prioritizarea problemelor apărute și adoptarea unor decizii prompte, în special ce ține de *sistemul de sănătate și asigurare socială*. Responsabilitatea nu poate fi plasată pe guvernare și instituții, pandemia și criza generată de aceasta a fost o lecție pentru toată lumea și un prag spre o altă societate bazată pe reguli și mecanisme de dezvoltare a business-ului și societății în conformitate cu principiile de dezvoltare durabilă. Acestea trebuie accelerate cu insistență în întreaga societate pentru a înlătura excluziunea și a crește bunăstarea populației în întregime.

O importantă deosebită, din perspectiva rezilienței, are și evaluarea entității economice, care prezintă un interes sporit atât pentru utilizatorii interni, cât și externi ai acesteia, oferind soluții și răspunsuri legate de poziția lor în raport cu entitatea evaluată, dar și reieșind din scopul și obiectivele urmărite. Toate acestea, desigur, vor influența procesul de evaluare, valoarea estimată și prețul tranzacțiilor și în dependență de beneficiarii activității de evaluare. Ultimii pot îmbrăca forme ca: investitori deținători de capital, acționari, bănci, fonduri și instituții financiare, societăți de asigurări, furnizori, creditori, salariați, persoane fizice etc. (Birca I., 2022).

4. Investițiile durabile: instrument și soluție majoră

Investiția este un instrument important care sprijină tranziția către dezvoltarea durabilă. Aceasta asigură realizarea scopurilor și obiectivelor durabile prin finanțarea programelor destinate economiei circulare, noilor modele de business, a programelor care promovează echitatea, integrarea și coeziunea socială. Investiția durabilă este un concept care vizează o dimensiune separată, o investire și o abordare a principiului de efecte așteptate. Tratarea investiției durabile pornește de la principiile durabilității, fiind abordate optici și legături multiple.

Definirea investiției durabile în **Regulamentul UE 2019/2088** (Parlamentul European, Regulament, 2019) este dată ca *”investiție într-o activitate economică care contribuie la un obiectiv de mediu, măsurat spre*

*exemplu prin indicatorii-cheie în materie de utilizare eficientă a resurselor privind utilizarea energiei, a energiei din surse regenerabile, a materiilor prime, a apei și a terenurilor, în materie de producție de deșeuri și emisiile de gaze cu efect de seră, precum și în ceea ce privește efectele asupra biodiversității și asupra economiei circulare, sau o investiție într-o activitate economică ce contribuie la un obiectiv social, în special o **investiție care contribuie la combaterea inegalității sau care promovează coeziunea socială, integrarea socială și raporturile de muncă sau investiții în capital uman sau în comunități dezavantajate din punct de vedere economic sau social, cu condiția ca astfel de investiții să nu prejudicieze în mod semnificativ niciunul dintre aceste obiective și ca societățile în care s-a investit să urmeze practici de bună guvernare, în special în ceea ce privește structuri de gestionare solide, raporturile cu forța de muncă, remunerația personalului relevant și conformitatea cu obligațiile fiscale**”.*

Noțiunea cuprinde complex și sistemic principalele repere de dezvoltare durabilă care se refera la mediu, climă, riscuri provocate de distrugerea biodiversității și a ecosistemului, dar și componenta socială, cu toate elementele implicite unei societăți de bunăstare.

O tratare mai îngustă, bazată pe obiective de mediu, este dată în Regulamentul UE privind instituirea unui cadru de facilitare a investițiilor durabile, 2020/852 din 18 iunie 2020, (Parlamentul European, Regulament, 2020) unde **”investiția durabilă din punctul de vedere al mediului”** vizează **”finanțarea activităților economice”** care sunt **„calificate drept durabile din punctul de vedere al mediului”**, iar Capitolul II al prezentului regulament conține detalii privind criteriile, activitățile, cerințele și alte calibre care determină activitatea economică ca fiind durabilă.

O definiție a incluziunii durabilității, cu o multitudine de similitudini, dar și particularități, este conferită **„investiției responsabile”** și **”investiției social responsabile”**. Prin această optică, investiția durabilă, ca noțiune inclusivă, este strâns legată de inițiativa voluntară recunoscută în Pactul Global al ONU, Principiile pentru Investiții Responsabile (PRI) reflectată expres în Programul de lucru al Națiunilor Unite (UN, 2022). Investiția responsabilă sau investiția social responsabilă (ESG) este o abordare în luarea deciziilor investiționale care ia în considerare factorii: **de mediu, sociali și de guvernare corporativă** (factori – ESG), **reziliența și stabilitatea pe termen lung** (Investment Alliance, 2015). Totodată, investiția durabilă printr-o abordare a factorilor de mediu, sociali și de guvernare, vizează aspectele ce

se referă la selecția și managementul portofoliului investițional fiind precizate criteriile, limite, laturile strategice care se referă la aceste proiecte (Investment Alliance, 2021). Caracteristica distinsă a acestor investiții este evaluarea și selectarea cu acuratețe a proiectelor prin țintirea rezultatelor financiare, ținând cont de riscurile nefinanciare, în mod deosebit, de factorii de risc ecologic, social și corporativ. O astfel de tratare asigură o eficiență mai mare a proiectelor pe termen lung (Boffo R., Patalano R., 2020), reziliență și competitivitate mai sporită a corporațiilor, investitorilor și acționarilor.

Laturile importante pe care le vom remarca în definirea incluzivă a investițiilor durabile, sunt:

1. **din perspectiva societății:** finanțările durabile își propun să contribuie la creșterea investițiilor în capital uman, respectiv, fortificarea și inovarea educației și a științei, precum și dezvoltarea tehnologiei. Acestea sunt imperative pentru dezvoltarea durabilă a societății, respectiv, contribuie la avansarea în creșterea bunăstării și menținerea unui echilibru în folosirea resurselor și protejarea mediului. Totodată, acestea propun reducerea inegalității și promovarea coeziunii sociale, ținte care pot fi mai ușor obținute prin creșterea investițiilor în educație și știință. Dezvoltarea intelectuală și investițiile în cunoștințe noi vor genera diverse efecte tehnologice și economice, majore pentru edificarea unei societăți de bunăstare, cu un mediu calitativ și propice existenței umane, creșterea calității vieții și reducerea sărăciei.
2. **din perspectiva progresului economic:** statele și guvernanțele, în special după ultimele șocuri, au conștientizat rolul investițiilor durabile pentru revitalizarea și accelerarea economică, formarea noilor lanțuri de aprovizionare mai rezistente și dezvoltarea tehnologică. Investițiile durabile sunt un sprijin pentru asigurarea strategică de creștere la nivel de stat. În dezideratul durabil de dezvoltare, finanțarea durabilă vine să susțină sectorul privat, care este mai deschis pentru tehnologii și digitalizare, precum și investește în domenii care asigură reziliența afacerilor lor, sau care le asigură noi avantaje concurențiale prin inovații. Finanțarea durabilă trebuie promovată și implementată la politicile publice, ținând cont de bunele practici obținute de țările care au avansat în tranziția spre o economie durabilă, dar și de lecțiile ultimelor crize.
3. **din perspectiva business-ului:** investirea durabilă, noile instrumente și programe promovate pentru asigurarea tranziției către o economie nouă va contribui la reziliența și competitivitatea întreprinderilor, în special,

pentru că, la nivel regional și național, investițiile durabile vor fi finanțate generos din diverse fonduri. Aceste finanțări mai accesibile și facile, din punctul de vedere al accesului, vor aduce diverse avantaje economice, financiare și sociale. Strategia întreprinderii, bazată pe principii de dezvoltare durabilă, va asigura pe termen mediu și lung o creștere strategică și o flexibilitate în modelul afacerii, iar performanța și reziliența va fi mai ușor de menținut.

Investițiile durabile globale, la începutul anului 2020, s-au soldat cu 35,3 trilioane USD, fiind realizate pe cinci piețe majore, prezentând o creștere cu 15% în ultimii doi ani (2018-2020). Statele Unite și Europa continuă să reprezinte peste 80% din activele globale de investiții sustenabile pentru acest segment de timp. Activele gestionate din investiții durabile reprezintă 35,9% din totalul activelor gestionate, fiind în creștere cu 2,5 p.p. față de anul 2018 [19].

În anul 2020, volumul investițiilor străine în proiecte durabile a constituit 3987 mlrd. USD, cu 30% mai mult față de 2019. Comparativ cu anul 2010 volumul fluxului de investiții străine destinate finanțării durabile s-a majorat mai mult de 3 ori (de la 1304 mlrd. dol. în 2010). Venitul total, obținut de fondurile de investiții durabile în ultimii cinci ani (2015-2020), a crescut de 4 ori, doar în anul 2020 față de 2019 acesta a crescut de la aproape 0,9 la 1,7 trilioane de dolari (UNCTAD, 2021).

Ultimul Raport Mondial al Investițiilor consemnează direcțiile politicilor investiționale în lume, bazate pe recuperare durabilă și centrate pe: ***creșterea rezilienței sociale și economice, investiții echilibrate în industrie și infrastructură, mobilizarea și direcționarea fondurilor pentru dezvoltarea durabilă.***

Concluzii

Investițiile durabile sunt imperative pentru dezvoltarea economică și progresul social. În prezent, acestea au devenit o dimensiune investițională prin care sectorul public și privat pot să se dezvolte echilibrat, bazându-se pe principiile de dezvoltare durabile. Investițiilor durabile le sunt atribuite, prin noi instrumente de finanțare, fonduri și mijloace care au la bază ***resursele*** direcționate în proiecte, care sunt clasificate ca durabile, ținând cont de ***tipul și riscurile*** specifice acestor investiții, inclusiv ***riscurile de mediu***, iar ***efectele așteptate, sociale și economice*** vor facilita ***creșterea sustenabilă a bunăstării societății.***

Efectele estimate de la sporirea și valorificarea investițiilor durabile ar fi: (1) beneficiile socio-economice și financiare generate pe termen lung; (2) creșterea rezilienței și a performanței întreprinderilor, pe această cale sporind competitivitatea acestora și a economiei per ansamblu; (3) îmbunătățirea reputației și a imaginii companiilor, loialitatea părților interesate, a angajaților și a acționarilor, precum și, implicit, promovarea modelului de guvernanță social-responsabilă; (4) deschiderea accesului la noi forme, surse și instrumente de finanțare; (5) multiple efecte obținute la nivel de societate, inclusiv prin investiții în educație și știință, noi tehnologii care ar crește nivelul de viață, ar facilita accesul la serviciile sociale și ar promova integrarea și coeziunea socială.

Referințe bibliografice

- [1]. United Nations. The future we want. Outcome document of the United Nations Conference on Sustainable Development, Rio de Janeiro, Brazil, 20–22 June 2012. (Națiunile Unite. 2012.) <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/733FutureWeWant.pdf> citat 25 octombrie 2021;
- [2]. Ion Vasilescu, Ion Românu, Claudiu Cicea. *Investiții*. București: Editura Economică, 2000, ISBN 973-590-368-7;
- [3]. Gheorghe Zaman, Gh. *Dimensiuni ale dezvoltării durabile*. In: Dezvoltarea economică a României, p. 37 – 43, Editura Academiei Române, București, 2003;
- [4]. Malthus T.R., An Essay on the Principle of Population. Chapter 1. 1998, Electronic Scholarly Publishing Project. <http://www.esp.org/books/malthus/population/malthus.pdf> /citat 01.11.2021;
- [5]. Georgescu-Roegen N., *Legea entropiei și procesul economic*. București: Editura Expert, 1996;
- [6]. Joseph Stiglitz Sen, Amartya and Jean Paul Fitoussi. *Mismeasuring Our Lives: Why GDP Doesn't Add Up*. The New Press. N.W., 2010, ISBN 978-1-59558-519-6;
- [7]. Sandra Naomi Morioka, Steve Evans, Marly Monteiro de Carvalho. *Sustainable Business Model Innovation: Exploring Evidences in Sustainability Reporting*, Procedia CIRP, Volume 40, 2016, Pages 659-667, ISSN 2212-8271, doi.org/10.1016/j.procir.2016.01.151,

- <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212827116001669> citat 25.04.2022
- [8]. Peter Wells. Creating Sustainable Business Models: The Case of the Automotive Industry. *IIMB Management Review*, Volume 25, Issue 4, 2013, Pag. 228-239, ISSN 0970-3896, <https://doi.org/10.1016/j.iimb.2013.07.001>, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0970389613000608> / citat 29.04.2022
- [9]. Martina K. Linnenluecke, Tom Smith, Brent McKnight, Environmental finance: A research agenda for interdisciplinary finance research. *Economic Modelling*, Volume 59, 2016, Pag. 124-130, ISSN 0264-9993, <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2016.07.010>. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264999316301948> / citat 01.05.2022
- [10]. Robyn Clark, James Reed, Terry Sunderland. Bridging funding gaps for climate and sustainable development: Pitfalls, progress and potential of private finance. *Land Use Policy*, Volume 71, February 2018, Pages 335-346, <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2017.12.013> / citat 01.05.2022;
- [11]. Peters Sophia (2012). *The Role of Green Fiscal Mechanisms in Developing Countries: Lessons Learned. Case Study*. Marzo 2012 Inter-American Development Bank, 2012 <https://publications.iadb.org/en/role-green-fiscal-mechanisms-developing-countries-lessons-learned-case-study> / citat 07. 09.2021;
- [12]. John Hill. Environmental, Social, and Governance (ESG) Investing. A Balanced Analysis of the Theory and Practice of a Sustainable Portfolio. 1st Edition - January 30, 2020 ISBN: 9780128186923 eBook ISBN: 9780128186930 <https://www.elsevier.com/books/environmental-social-and-governance-esg-investing/hill/978-0-12-818692-3> / citat 04.05.2022;
- [13]. Pejman Abedifar, Kais Bouslah, Christopher Neumann, Amine Tarazi. Resilience of Environmental and Social Stocks under Stress: Lessons from the COVID-19 Pandemic. 2022. hal-0354703, <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-03547032/document> / citat 23.03.2022;

-
- [14]. The Sustainable Development Goals Report 2021. United Nations. <https://unstats.un.org/sdgs/report/2021/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2021.pdf> / citat 25.04.2022;
- [15]. Birca Iulita. (2022). [Assessment of the economic activity of the entity through the prism of Goodwill and Badwill tools](https://doi.org/10.4316/EJAFB.2022.1019). DOI: 10.4316/EJAFB.2022.1019. ISSN 2344-102X. Issue 1 / February 2022 ISSN-L: 2344 - 102X. [European Journal of Accounting, Finance & Business](https://www.ejafb.ro/). Volume 10, Number 1, Year 2022. <http://accounting-management.ro/index.php?page=showcontent&issue=28&year=2022>.
- [16]. Regulamentul (UE) 2019/2088 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 noiembrie 2019 privind informațiile privind durabilitatea în sectorul serviciilor financiare (JO L 317, 9.12.2019, pp. 1-16), pnc.17, art. 2 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2019.317.01.0001.01.RON&toc=OJ:L:2019:317:TOC citat 01.02.2022;
- [17]. Regulamentul (UE) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 iunie 2020 privind instituirea unui cadru care să faciliteze investițiile durabile și de modificare a Regulamentului (UE) 2019/2088 (JO L 198, 22.6.2020, pp. 13-43) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A32020R0852> citat 05.02.2022;
- [18]. The PRI 2022/23 Work Programme. United Nations. <https://www.unpri.org/download?ac=16132> citat 10.05.2022;
- [19]. Global sustainable investment review. Global sustainable investment alliance. 2015. http://www.gsi-alliance.org/wp-content/uploads/2015/02/GSIA_Review_download.pdf /citat 02.05.2022.
- [20]. Global Sustainable Investment Review 2020. Global Sustainable Investment Alliance 2021. Pag.7 <http://www.gsi-alliance.org/wp-content/uploads/2021/08/GSIR-20201.pdf> /citat 02.05.2022.
- [21]. Boffo, R., and R. Patalano (2020), “ESG Investing: Practices, Progress and Challenges”, OECD Paris, www.oecd.org/finance/ESG-Investing-Practices-Progress-and-Challenges.pdf /citat 04.04.2022
- [22]. World Investment Report 2021. UNCTAD. https://unctad.org/system/files/official-document/wir2021_en.pdf /citat 15.04.2022